

ગુજરાતી ભાશાને કોમ્પ્યુટર વીજ્ઞાનમાં મોખરે મુકે છે રતીલાલ ચંદરયા ગુજરાતી લેક્સીકોન ડોટકોમનું લોકાર્પણ

બાળવંત પટેલ
(ગાંધીનગર)

તા. ૧૩મી જાન્યુ. ૨૦૦૬નો દીવસ ગુજરાતી ભાશાના ઈતિહાસમાં સીમાસ્તંભ બની રહ્યો. ચંદરયા ફાઉન્ડેશન અને 'ઉલ્કર્શ' દ્વારા મુંબઈમાં એ દીવસે ગુજરાતી શબ્દકોશનો મહાપ્રકલ્પ www.gujaratiexicon.com વેબસાઈટ દ્વારા ગુજરાતી ભાશકને ધીરુબેન પટેલના હસ્તે સમર્પીત કરવામાં આવ્યો. ભાશાનું મહત્વનું અંગ તેનો શબ્દકોશ આધુનિક ડીજિટલ સ્વરૂપમાં લોકાર્પીત થયો. હવે કોમ્પ્યુટર પર માત્ર ક્લિક કરવાથી ભાશકની સમક્ષ લહેરાશે શબ્દોનો મહાસાગર, જેમાં છે.....

ગુજરાતી પરથી ગુજરાતી શબ્દ અને અર્થ
૧,૪૯ ૭૦૯

ગુજરાતી પરથી અંગ્રેજી શબ્દ અને તેના
સમશબ્દ ૪૭૯૩૬

અંગ્રેજી પરથી ગુજરાતી શબ્દ અને તેના
સમશબ્દ ૫૫૩૪૦

ગુજરાતી થીયોરસ શબ્દ અને તેના પર્યાય
૧૨૪૦૫

ગુજરાતી વીરુધાર્થકોશ-શબ્દના
વીરુધાર્થી શબ્દો ૫૬૯૪

રુટીપ્રયોગો-ભાશાની લાક્ષણિક
અભીવ્યક્તીના શબ્દગુમખાં ૧૫૬૯૪

આ તો માત્ર કોમ્પ્યુટરની એન્ટ્રીબુત ચાવીસમા શબ્દો; પરંતુ તેના અર્થ માટે ઉપલબ્ધ શબ્દો છે વીસ લાખ : ભલભલા ભાશાશાસ્ત્રીઓએ કદી કલ્પના પણ ના કરી હોય તેવી આ જાહોજલાલ શબ્દસમૃદ્ધી છે, જેને વીસ વર્ષના અવીરત અને અથાક પ્રયત્નોથી સીધ્ધ કરી બતાવી છે મુળ જામનગરના એક વયોવૃદ્ધ વીદેશવાસી ઉદ્યોગપતી રતીલાલ ચંદરયાએ.

ઉક્ત સમારંભના અતીથીવીશેષ હતા ઈન્ડીયન મર્ચન્ટ્સ એસોસીએશનના પ્રમુખ દીપક પારેખ, તો સભાનું સસ્સ સંચાલન કર્યું હતું ચુસ્તેપની ધસ્તી પર ગુજરાતી ભાશાને જીવતી સજવામાં જીવન સમર્પીત કરનાર વીરલ વીભુતી વીપુલ કલ્યાણીએ. સુરેશ દલાલ અને મુકુન્દ આચર્યના વીરેન્દ્ર શાહની સ્સાળ વાણીનો પણ આ લોકાર્પણ સમારંભને લાભ મળ્યો હતો, તો ચંદરયા ઉદ્યોગ પરીવારના વીદેશસ્થીત લગભગ તમામ સ્તંભોની પણ હાજરી હતી. પત્રકારત્વ અને ગુજરાતી સાહીત્ય જગતના અનેક સીતાસઓની હાજરી ખાસ ધ્યાનાકર્શક હતી.

આ પ્રકલ્પનો પરીચય આપણે ધીરુબેન પટેલના અધ્યક્ષીય પ્રવચનમાંહેથી જોઈતા શબ્દો તારવી લઈને જ કરીએ:

આજે લોકાર્પીત થતા ગુજરાતી લેક્સીકોન ડોટકોમમાં અર્થનો એક મહાસાગર ઘુઘવે છે. ગુજરાતી ભાશા એટલે આપણી મહામુલી મીસંત, એના દ્વારા આપણી સમક્ષ નવા અને પ્રેરક આદર્શો મુકવામાં આવ્યા છે. એમાંનો એક તે વીશ્વમાનવ બનવાની વાત.

મુળીયાં જેટલાં ઉડાં અને મજબુત હોય તેટલું જ વૃક્ષ ઉચું વધે. આપણે વૃક્ષને તેની ભુમીથી વીખુટું પાડીને આકાશમાં લઈ જવાનો મહાયજ્ઞ આદર્યો, પણ એ ભુલી ગયા કે સ્થળાંતર થાય તે તો ઈમારતી લાકડું હોય, વૃક્ષ નહી: વૃક્ષ ઘાટઘુટ વચરનું હોવા છતાં જીવંત છે.

આપણે આપણા બાળકોને એકસરખાં, સફાઈદાર અને સ્કીમતી ઈમારતી લાકડાં બનાવી દેવાની ઘુનમાં એમનું અમુલ્ય જીવંતપણું છીનવી બેઠા છીએ. આ માત્ર વાગ્વીલાસ નથી, નીશ્કુર અને કુર હકીકત છે.

"ધીરુબેન, મને પોએટ્રી આવી છે" એમ કહેતી એક દસ-બાર વર્ષની છોકરી મારી પાસે આવી, "પ્લીઝ હેલ્પ મી. હું બોલું છું, તમે લખી આપો ને!" અને ગુજરાતી લખતાં કે વાંચતાં નહોતું આવડતું -ત્રણ પેટીથી જેના ઘરમાં અંગ્રેજી છવાઈ ગયું હતું એવી છોકરીને પોએટ્રી આવી હતી અને તે ગુજરાતીમાં! ખુલાસો પુછતાં એણે કહ્યું "આઈ કેન થીન્ક ઈન ઈન્ગ્લીશ, બટ ફીલ ઓન્લી ઈન ગુજરાતી!" કાવ્ય બૌદ્ધીક કસરતમાંથી નહી, પણ બીજે કયાંકથી આવે છે, જેને આપણે ભાશાના પાત્રમાં ઝીલવાનું હોય છે. આપણે આપણાં બાળકોને તેમની નૈસર્ગીક અભીવ્યક્તીથી વંચીત રાખીએ છીએ. ભાશાની સાથે સાંસ્કૃતીક વાસ્તો જતો રહે છે એ આપણે ભુલી ગયા છીએ.

"હાય મારી ગુજરાતી ભાશા મરવા પડી" એવું બોલીને સામસામે રુમાલ બદલવાને બદલે એક માણસને વીચાર આવ્યો કે ગુજરાતીને અભયદાન આપીને એનું આયુશ્ય વધારવું જોઈએ. એ માણસ તે રતીલાલ ચંદરયા. સ્વીન્દ્ર ટાગોરની પ્રખ્યાત પંક્તી "તારી જો હાક સુણી કોઈ ના આવે તો તું એકલો જાને રે" એણે જીવનમાં ઉતારી એના કારણે દુનીયા આખીના ગુજરાતીઓ તેના આભાસી થશે. એમણે ગુજરાતી ભાશાને સુલભ બનાવી. વેપારી માણસ એટલે લેખકો અને અધ્યાપકોને જે ક્યારેય ના સુઝે તે

એને સુઝયું 'આ કોમ્પ્યુટરના જમાનામાં પેકેજિંગ અને માર્કેટિંગ મહત્વનાં છે.'

દુનીયાને કોઈપણ છેડે બેઠેલો માણસ એક બટન દબાવે કે જોઈતો ગુજરાતી શબ્દ એને મળી જાય અને તે સાચી જોડણી અને તેના અર્થ સાથે. એટલું જ નહીં, પણ એને લગતા સમાનાર્થી અને વીરોધી શબ્દો પણ ઢાણવારમાં મળી જાય. કમ્પ્યુટરસેવી નવી પેઢી લગી પહોંચવાનો આ તજમાર્ગ છે.

બહોળું સંપીલું અને શીસ્તપ્રીય કુટુંબ, દુનીયાભરમાં ફેલાયેલા ઉદ્યોગધંધા, લક્ષ્મીની મહેર અને મગજમાં એક ધુન - આ બધાનો સરવાળો એટલે ગુજરાતી લેક્સીકોન ડ્રેટકોમ! શ્રવણશક્તિ જેની દગો દઈ ગઈ છે, વૃદ્ધાવસ્થાના કારણે આસેગ્ય અનુકુળ નથી, જેની જેની પાસે ટહેલ નાખી તેમણે મદદ માટે અખાડા કર્યા એવા વીપરીત સંજોગો

વચ્ચે સ્તીભાઈએ નીશ્ચય કર્યો, આ મારું કામ છે અને મારે જ કરવાનું છે અને કર્યું.

લેક્સીકોન ડ્રેટકોમમાં સુધાસ, વધાસ અને ઉમેસને પુસ્તે અવકાશ છે. જેને કોઈ ઉણપ દેખાય તેણે ધ્યાન દોરતાં તરત સુધાસે થઈ શકશે. એમાં લોકબોલીના શબ્દો પણ ઉમેસી શકાય. આ વેબસાઈટનો ઉપયોગ કરનાર તમામને માસી વીનંતી છે કે જ્યાં જ્યાં તમને અર્થસભર ગુજરાતી શબ્દો જડે ત્યાંથી એમને વીણી લેજો અને આમાં ઉમેસો કરજો.

આ શબ્દો હતા ધીરુબેન પટેલના.

ઉત્તમ ગજજર (૫૩, ગુરુનગર, વસાણા રોડ, સુરત, ૩૯૫ ૦૦૬ uttamgajjar@hotmail.com) અને બાલવંત પટેલ (પ્લોટ નં. ૬૬૭, સેક્ટર ૨૧, ગાંધી નગર, ૩૮૨૦૦૨ balvantpatel@icenet.net) આ બંને ભાશાપ્રેમીઓએ ચંદરયાને ગણનાપાત્ર સહકાર આપ્યો છે. સીડી કે વધાસની માહિતી મેળવવા ઈચ્છનાર તેમનો સંપર્ક કરી શકશે.